

بررسی بار مالی ناشی از شیوع ویروس کرونا بر صندوق‌های بازنشستگی

مقدمه

بلایای طبیعی همواره با خود هزینه‌هایی بر دولت‌ها تحمیل می‌کنند، حال اگر تبعات این بلایا شامل آسیب یا تلفات جانی باشد قطعاً هزینه‌های پایداری بر بخش سلامت، نهادهای حمایتی، صندوق‌های بازنشستگی و ... وارد خواهد شد. با توجه به اینکه اخیراً ویروس کرونا در کشور شیوع پیدا کرده است و سناریوهای مختلفی در مورد میزان تلفات آن می‌توان متصور بود، در این گزارش تلاش می‌شود از یکسو در سناریوهای مختلف هزینه‌های ناشی از مرگ‌ومیری که این ویروس بر صندوق‌های بازنشستگی تحمیل می‌کند، محاسبه شود و ازسوی دیگر هزینه‌های این صندوق‌ها به دلیل بیکار شدن افراد تخمین زده خواهد شد.

۱. بار مالی ناشی از فوتی‌های ناشی از بیماری کرونا بر صندوق‌های بازنشستگی

به واسطه گزارش‌های میدانی، میانگین سن افراد فوت شده ناشی از بیماری کرونا حدود ۵۰ سال است ازسوی دیگر سن بازنشستگی در ایران برای صندوق‌های مختلف بازنشستگی متفاوت است، اما میانگین وزنی آن برای صندوق‌های مختلف ۵۵/۳ سال است. بنابراین می‌توان گفت افراد فوت شده به‌طور میانگین باید در انتهای سال ۱۴۰۳ بازنشسته می‌شدند، اما بیماری کرونا موجب شد که پنج سال زودتر از موعد مقرر تعهد در برابر حقوق آنها بر صندوق‌های بازنشستگی اعمال شود.

در ادامه تلاش می‌شود در سه سناریوی هزار نفر فوتی، ۲ هزار نفر فوتی و ۴ هزار نفر فوتی برآورد شود چه هزینه‌هایی بر صندوق‌های بازنشستگی تحمیل خواهد شد.

- میانگین حقوق بازنشستگی کشوری در سال ۱۳۹۸ حدود ۲,۷۰۰,۰۰۰ تومان است.
 - تعداد بیمه‌پردازان صندوق بازنشستگی کشور ۱/۴ میلیون نفر
- میانگین حقوق بازنشستگی لشکری در سال ۱۳۹۸ حدود ۳,۱۰۰,۰۰۰ تومان است.
 - تعداد بیمه‌پردازان صندوق بازنشستگی لشکری ۷۰۰ هزار نفر
- میانگین حقوق بازنشستگی تأمین اجتماعی در سال ۱۳۹۸ حدود ۱,۹۰۰,۰۰۰ تومان است.
 - تعداد بیمه‌پردازان تأمین اجتماعی ۱۳/۹ میلیون نفر
- میانگین حقوق صندوق روستاییان در سال ۱۳۹۸ حدود ۱,۴۰۰,۰۰۰ تومان است.
 - تعداد بیمه‌پردازان صندوق روستاییان ۱/۶ میلیون نفر (۹۱/۷)

معاونت پژوهش‌های
اجتماعی - فرهنگی
دفتر مطالعات
اجتماعی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۱۰۱۶۹۳۹

تاریخ انتشار:
۱۳۹۸/۱۲/۲۱

- تعداد کل افراد بیمه‌پرداز صندوق‌های بازنشستگی بالغ بر ۱۷/۶ میلیون نفر است جمع وزنی پرداختی به آنها در صورت بازنشستگی در سال ۱۳۹۸ حدود ۲ میلیون تومان است (۱,۹۶۷).

سناریوی اول با فرض هزار نفر فوتی: با توجه به اینکه ۷۰ درصد مردم تحت پوشش بیمه‌های بازنشستگی قرار دارند، می‌توان همین نسبت را در مورد افراد فوت شده هم لحاظ کرد. سال ۱۳۹۹ ۱۹/۳ میلیارد تومان = (۱۵ درصد افزایش حقوق سال ۱۳۹۹) * (۱۲ ماه) * (۲ میلیون تومان) * (۷۰۰ نفر) حال با توجه به بار سال اول، بار مالی سال‌های دیگر را با افزایش ۱۵ درصدی سالیانه تخمین زده می‌شود. ۱۴۰۰ سال دوم: ۲۲/۲ میلیارد تومان ۱۴۰۱: سال سوم ۲۵/۵ میلیارد تومان ۱۴۰۲ سال چهارم: ۲۹/۳ میلیارد تومان ۱۴۰۳ سال پنجم: ۳۳/۷ میلیارد تومان جمع کل بار مالی در این سناریو: ۱۳۰ میلیارد تومان خواهد بود، البته این غیر از حق بیمه‌ای است که این افراد در طول دوره باقی مانده از عمر خود می‌توانستند به صندوق‌ها پرداخت کنند.
سناریوی دوم با فرض ۲ هزار نفر فوتی: ۴۴/۳ میلیارد تومان = (۱۲ ماه) * (۲/۶۴ میلیون تومان) * (۱۴۰۰ نفر) ۱۴۰۰ سال دوم: ۵۰/۹ میلیارد تومان ۱۴۰۱: سال سوم ۵۸/۵ میلیارد تومان ۱۴۰۲ سال چهارم: ۶۷/۲ میلیارد تومان ۱۴۰۳ سال پنجم: ۷۷/۳ میلیارد تومان جمع کل بار مالی در این سناریو: ۲۹۸/۲ میلیارد تومان خواهد بود، البته این غیر از حق بیمه‌ای است که این افراد در طول دوره باقی مانده از عمر خود می‌توانستند به صندوق‌ها پرداخت کنند.
سناریوی سوم با فرض ۴ هزار نفر فوتی: ۱۰۰/۸ میلیارد تومان = (۱۲ ماه) * (۳ میلیون تومان) * (۲۸۰۰ نفر) ۱۴۰۰ سال دوم: ۱۱۵/۹ میلیارد تومان ۱۴۰۱: سال سوم: ۱۳۳/۲ میلیارد تومان ۱۴۰۲ سال چهارم: ۱۵۳/۲ میلیارد تومان ۱۴۰۳ سال پنجم: ۱۷۶/۱ میلیارد تومان جمع کل بار مالی در این سناریو: ۶۷۹/۲ میلیارد تومان خواهد بود، البته این غیر از حق بیمه‌ای است که این افراد در طول دوره باقی مانده از عمر خود می‌توانستند به صندوق‌ها پرداخت کنند.

بنابراین در صورت بروز ۱۰۰۰ نفر مرگ‌ومیر ناشی از بیماری کرونا در کشور در سال اول ۱۹/۳ و در کل پنج سال ۱۳۰ میلیارد تومان، هزینه متوجه صندوق‌های بازنشستگی کشور خواهد شد.

در صورت بروز سناریوی دوم یعنی ۲۰۰۰ نفر فوتی، در سال اول ۴۴/۳ و در کل پنج سال ۲۹۸/۲ میلیارد تومان، هزینه متوجه صندوق‌های بازنشستگی کشور خواهد شد.

در صورت بروز سناریوی ۴۰۰۰ فوتی که سناریویی بدبینانه است، در سال اول ۱۰۰/۸ و در کل پنج سال ۶۷۹/۲ میلیارد

تومان، هزینه متوجه صندوق‌های بازنشستگی کشور خواهد شد.

البته صندوق‌ها متوجه هزینه دیگری مانند عدم پرداخت حق بیمه افراد فوت شده هم می‌شوند که در اینجا فرض می‌شود با استخدام زودهنگام نیروی کار جایگزین (نهایتاً تا ۶ ماه آینده) این حق بیمه پوشش داده می‌شود و از ۶ ماه هزینه عدم پرداخت حق بیمه به صندوق‌ها در اینجا چشم‌پوشی می‌شود.

۲. بار مالی ناشی از بیکاری‌های ناشی از بیماری کرونا بر صندوق‌های بازنشستگی

در صورت طولانی شدن و شیوع گسترده ویروس کرونا، ممکن است اقتصاد و به‌خصوص بخش خدمات کشور با رکود مواجه شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد هر درصد کاهش تولید ناخالص داخلی می‌تواند به بیکاری ۱۰۰ هزار نفر منجر شود. براساس گزارش OECD در مورد تأثیرات اقتصادی کرونا، پیش‌بینی شده که اقتصاد جهانی احتمالاً با کاهش رشد ۱/۵ درصدی مواجه خواهد شد. بنابراین در اینجا برای اقتصاد ایران در سه سناریو کاهش ۱ درصدی، ۱/۵ درصدی و ۲ درصدی، تولید ناخالص ملی، بیکاری به میزان ۱۰۰، ۱۵۰ و ۲۰۰ هزار نفر بیشتر خواهد شد.

حال باید تخمین زد که اگر دولت تدبیری پیش‌بینی کند که تا ریشه‌کن شدن این بیماری از کشور (مثلاً سه ماه) به افراد بیکار شده ناشی از این کروناویروس، بیمه بیکاری پرداخت کند، چه میزان هزینه متحمل خواهد شد. فرض می‌شود دولت حداقل حقوق یعنی یک میلیون و ۵۶۰ هزار تومان را در این سه ماه به‌عنوان بیمه بیکاری پرداخت خواهد کرد.

سناریوی اول فرض ۱۰۰ هزار بیکاری:
۴۶۸ میلیارد تومان = (۳ ماه) * (۱,۵۶۰,۰۰۰) * (۱۰۰,۰۰۰)
سناریوی دوم فرض ۱۵۰ هزار بیکاری:
۷۰۲ میلیارد تومان = (۳ ماه) * (۱,۵۶۰,۰۰۰) * (۱۵۰,۰۰۰)
سناریوی سوم فرض ۲۰۰ هزار بیکاری:
۹۳۶ میلیارد تومان = (۳ ماه) * (۱,۵۶۰,۰۰۰) * (۲۰۰,۰۰۰)

ازسوی دیگر با فرض میانگین حقوق ۲ میلیون تومان و حق بیمه میانگین ۲۰ درصدی که به صندوق‌ها واریز می‌شد و به‌واسطه بیکاری، کارگران بیکار شده در طول این سه ماه واریز نخواهد شد با هزینه دیگری نیز مواجه هستیم که به شرح ذیل محاسبه می‌شود.

سناریوی اول فرض ۱۰۰ هزار بیکاری:
۱۲۰ میلیارد تومان = (۳ ماه) * (۴۰۰,۰۰۰) * (۱۰۰,۰۰۰)
سناریوی دوم فرض ۱۵۰ هزار بیکاری:
۱۸۰ میلیارد تومان = (۳ ماه) * (۴۰۰,۰۰۰) * (۱۵۰,۰۰۰)
سناریوی سوم فرض ۲۰۰ هزار بیکاری:
۲۴۰ میلیارد تومان = (۳ ماه) * (۴۰۰,۰۰۰) * (۲۰۰,۰۰۰)

بنابراین در سناریوی اول بار مالی جبران بیکاری ناشی از کرونا که ۱۰۰ هزار نفر بیکار است، ۵۸۸ میلیارد تومان در طول سه ماه می‌باشد. در سناریوی دوم یعنی ۱۵۰ هزار بیکاری ۸۸۲ میلیارد تومان و در سناریوی بدبینانه سوم ۱۰۷۶ میلیارد تومان بار مالی بر صندوق‌های بازنشستگی تحمیل خواهد شد.

نتیجه‌گیری

اگر سه سناریو در تعداد فوتی‌ها و بیکارهای ناشی از بیماری کرونا را با هم متناظر فرض کنیم؛ صندوق‌های بازنشستگی در سناریوی اول یعنی ۱۰۰۰ نفر فوتی و ۱۰۰ هزار نفر بیکار حداقل متوجه ۷۱۸ میلیارد تومان بار مالی خواهند داشت که ۶۰۸ میلیارد تومان از این بار در سال ۱۳۹۹ رقم خواهد خورد.

در سناریوی دوم یعنی ۲۰۰۰ نفر فوتی و ۱۵۰ هزار نفر بیکار ۱۱۸۰ میلیارد تومان بار مالی بر صندوق‌های بازنشستگی تحمیل خواهد شد که ۹۲۶ میلیارد آن در سال ۱۳۹۹ رقم خواهد خورد.

در سناریوی سوم به‌عنوان سناریوی بدبینانه با ۴۰۰۰ نفر فوتی و ۲۰۰ هزار نفر بیکار بار مالی صندوق‌ها حداقل ۱۸۵۵ میلیارد تومان خواهد شد که ۱۲۷۷ میلیارد تومان آن در سال ۱۳۹۹ رقم خواهد خورد.

همان‌طور که مشاهده شد در سه سناریو صندوق‌های بازنشستگی متوجه ۷۱۸ تا ۱۸۵۵ میلیارد تومان بار مالی خواهند شد که بین ۶۰۸ تا ۱۲۷۷ میلیارد تومان آن در سال ۱۳۹۹ اتفاق خواهد افتاد. با توجه به اینکه این بار مالی هزینه قابل توجهی است، به‌نظر می‌رسد تلاش صندوق‌ها برای استمداد به پیشگیری بیشتر می‌تواند ضمن ایفای نقش مسئولیت اجتماعی به کاهش هزینه‌های میان‌مدت و بلندمدت آنها کمک شایانی کند.

